

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АЛГОРИТМ РОЗГЛЯДУ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ КЛОПОТАННЯ ПРО СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

Михайленко В.В.

Суддя Вищого антикорупційного суду, к.ю.н.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

- Співвідношення цілей арешту майна з правом власності і потребами досудового розслідування
- Підстави та умови скасування арешту
- Відсутність подальшої необхідності в арешті майна
- Необґрунтованість накладення арешту як підстава для його скасування
- Співвідношення апеляційного оскарження та інституту скасування арешту майна

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

- Клопотання про скасування арешту майна
- Процесуальні аспекти розгляду клопотання про скасування арешту майна
- Особливості скасування арешту майна у виділених кримінальних провадженнях
- Особливості скасування арешту на грошові кошти на рахунках
- Судова практика щодо скасування арешту майна

СПІВВІДНОШЕННЯ ЦІЛЕЙ АРЕШТУ МАЙНА З ПРАВОМ ВЛАСНОСТІ І ПОТРЕБАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Арешт майна - тимчасове позбавлення права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно:

- є доказом злочину;
- підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб;
- підлягає конфіскації у юридичної особи для забезпечення цивільного позову / стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди;
- забезпечує можливу конфіскацію майна

СПІВВІДНОШЕННЯ ЦІЛЕЙ АРЕШТУ МАЙНА З ПРАВОМ ВЛАСНОСТІ І ПОТРЕБАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Мета арешту майна

- 1) збереження речових доказів;
- 2) спеціальної конфіскації;
- 3) конфіскації майна як виду покарання;
- 4) конфіскації майна як заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи;
- 5) відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов);
- 6) стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

ПІДСТАВИ СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

- 1) відсутність учасника при вирішенні питання про арешт (щодо всіх обставин накладення арешту, дослідження яких є необхідним про розгляді клопотання)
 - 2) в подальшому застосуванні арешту відпала потреба
 - 3) арешт накладено необґрунтовано
- Незаконність арешту
 - Непогодження з накладеним арештом
 - Порухення норм права при вирішенні питання про арешт
 - Недослідження всіх обставин при вирішенні питання про арешт
 - Порухення права власності
 - Необхідність відчужити майно
 - Нема чого їсти ☺

ВІДСУТНІСТЬ ПОДАЛЬШОЇ ПОТРЕБИ У ЗАСТОСУВАННІ АРЕШТУ МАЙНА

- виділення матеріалів кримінального провадження в інше кримінальне провадження;
- закриття кримінального провадження в частині;
- зміна правової кваліфікації;
- проведення з арештованим майном всіх необхідних процесуальних дій (?);
- зміна опису фактичних обставин кримінального правопорушення (в тому числі в повідомленні про підозру);
- накладення арешту в іншому кримінальному провадженні;
- з'ясування нових обставин, про які не було відомо на момент накладення арешту (напр., належність майна іншій особі);
- негативні наслідки арешту майна для третіх осіб.

НЕОБҐРУНТОВАНІСТЬ АРЕШТУ

Обґрунтованість арешту визначається:

- наявністю підстав для накладення арешту;
- дотриманням законодавчих приписів при вирішенні питання про арешт;
- відповідністю майна, на яке накладено арешт, його меті;
- зв'язком майна з обставинами, що розслідуються (крім конфіскації та відшкодування шкоди)
- обґрунтованістю належності майна певній особі (особливо після обшуку);
- належним мотивуванням застосованого заходу забезпечення кримінального провадження в ухвалі слідчого судді про накладенні арешту;
- розумністю і співмірністю арешту

СКАСУВАННЯ АРЕШТУ, НАКЛАДЕНОГО З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ

- постанова про визнання речовими доказами (?)
- зв'язок з кримінальним правопорушенням;
- відповідність ознакам речових доказів в ухвалі про накладення арешту / *матеріальні об'єкти*, які:
 - були знаряддям вчинення кримінального правопорушення,
 - зберегли на собі сліди кримінального правопорушення;
 - предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій;
 - гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом;
 - гроші, цінності та інші речі, отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення;
 - предмети, містять відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження
- постійний характер арешту (ст. 23, 100 КПК України)

СКАСУВАННЯ АРЕШТУ, НАКЛАДЕНОГО З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

- правова кваліфікація;
- ознаки майна / гроші, цінності та інше майно:
 - одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна;
 - призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення;
 - були предметом кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю) або переходять у власність держави;
 - були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання
- володілець майна // суб'єкт звернення

СКАСУВАННЯ АРЕШТУ, НАКЛАДЕНОГО З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА ЯК ВИДУ ПОКАРАННЯ

Правова кваліфікація /санкція статті

- тяжкі корисливі злочини;
- особливо тяжкі корисливі злочини;
- злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості

+

Санкція статті (закріплена у санкції /обов'язкове або факультативне покарання)

+

Набуття статусу підозрюваного володільцем майна

СКАСУВАННЯ АРЕШТУ, НАКЛАДЕНОГО З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА ЯК ЗАХОДУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

- правова кваліфікація;
- уповноважена особа;
- наявність кримінального провадження щодо юридичної особи;
- вид юридичної особи;
- майно юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;
- !!! конфіскація може застосовуватися лише як додатковий захід кримінально-правового характеру

СКАСУВАННЯ АРЕШТУ, НАКЛАДЕНОГО З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ

- накладається на майно
 - підозрюваного,
 - фізичної чи юридичної особи, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями (бездіяльністю) підозрюваного,
 - юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження,
- поданий цивільний позов (обґрунтований розмір цивільного позову / обґрунтований розмір неправомірної вигоди, яка отримана юридичною особою, щодо якої здійснюється провадження)
- вартість майна повинна бути співмірною розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або зазначеної у цивільному позові, розміру неправомірної вигоди, яка отримана юридичною особою

ОСОБЛИВОСТІ СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

Заборона арешту на кошти:

- на єдиному рахунку, відкритому у порядку, визначеному ст. 35-1 Податкового кодексу України (з 01.01.2021);
- на рахунках платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість;
- що перебувають на поточних рахунках із спеціальним режимом використання, відкритих відповідно до ст. 15-1 ЗУ"Про електроенергетику;
- із спеціальним режимом використання на рахунках, відкритих відповідно до ст. 19-1 ЗУ"Про теплопостачання;
- на поточних рахунках із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків за інвестиційними програмами;

ОСОБЛИВОСТІ СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

- на поточних рахунках із спеціальним режимом використання для кредитних коштів, відкритих відповідно до ст. 26-1 ЗУ "Про теплопостачання" і ст. 8-1 ЗУ "Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення;
- на спеціальному рахунку експлуатуючої організації (оператора) відповідно до ЗУ "Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки."
 - кошти на зарплатних і пенсійних рахунках (немає обмежень щодо накладення арешту, але питання до співмірності і розумності);

ОСОБЛИВОСТІ СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

- майно, якщо воно перебуває у власності добросовісного набувача (крім арешту майна з метою забезпечення збереження речових доказів)

КЛОПОТАННЯ ПРО СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

- Особа, яка звертається;
- Контактні дані заявника (телефон і електронна адреса);
- Загальні відомості про кримінальне провадження (№, дата, статус заявника, виділені матеріали);
- Орган досудового розслідування, слідчий;
- Судове рішення, яким накладений арешт (суд, дата, номер справи);
- Підстава скасування арешту майна (див. слайд 5);
- Обґрунтування необхідності скасування арешту майна;
- Підтвердження права власності на дату подання клопотання про скасування арешту майна;
- Чіткий перелік майна, щодо якого ставиться питання про скасування арешту;
- Дата, підпис

КЛОПОТАННЯ ПРО СКАСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА

- лаконічність;
- ємність;
- чіткість і послідовність викладення позиції;
- не зловживати практикою ЄСПЛ;
- надавати повну інформацію (в тому числі і про апеляційний перегляд ухвали про накладення арешту і попередні звернення до слідчого судді);
- інформація про зміну суми грошових коштів на зарплатних і пенсійних рахунках
- готовність прибути в судове засідання протягом трьох днів з дня подання клопотання

Дякую за увагу
Успіхів і натхнення